

Thomas Venclova:

Útmutató

Repülővel egy óra sincs és ott vagy. A határőr
simán átenged: ráérősen lapozgatja útleveled
(örökös harcban az egyetlen fegyver)
aztán int; mehatsz. Persze, sok minden megváltozhat
évek, hónapok, akár egy perc alatt;
de a kockázat így se nagy. Falak rozsdállanak,
a Mayerling-kor lakó-odvai. Ünnepek. Kirakatokban
évtizede nem látott arcok. Zászlódísz, transzparenszek.
Ilyenkor a legjobb jönni, lazít az ország: a hatalom
vikendezik, az archívumok zárva, a kiskatona
csak tessék-lássék tiszteleg; nyilván a börtönökben is
csak két-három ór marad, akikben ég
a hivatástudat. Ilyenkor az egyszeri pilóta is
végigrepülhet, anélkül hogy lelőné, az ország fölött,
hol több urán s acél, mint gabona; leszállhat a városban,
ahová te már aligha térsz vissza. Igaz, ő bátrabb.
November, sötét körutak, valaki biztos les az árkadok mögül,
mint álmaidban annyiszor. Egyébként is, az egész olyan álomszerű.

Ködben a hegy. Mindegy, nem kell megmásznod.
Mintha egy hegy volna csak itt. Különben sík, sík, sík a Dnyeperig,
s Uralig, s azon is túl a Góbiig. A híd után jobbra fordulj.
Vak üveg-pompa, fényszórók hunyta, szecessziós vaskerítések,
ódon mecsetek kísérnek majd. Járókelők alig.
Azok se vesznek észre. Eső szitál már napok óta.
Völgy tárja torkát mélyes-mély lagunaöbölként.
Kapuboltokon kőcsigák, párkányokon polip,
vizililiom; a folyó is szürke, héjatlan puhány.
Nem ér véget - sose fog véget érni. Falusi asszony
virágot árul az utcán. Egy szál szegfű elég lesz.
Innen már nincs messze. A szobrot általában őrzik;

a vigyázók dolga - elkobozni virágokat. Csakhogy ma ünnep van.
Nekik is dukál egy kis pihenés. Épp harminc éve, hogy
itt a téren összegyűltek (ezren? kétezren? - ötezren el se férnek),
egyesek szegfűvel, a zöm jobbára üres kézzel.

Ami aztán történt, megírták sokan.

Hogy elolvashasd e könyveket - el kellett hagyni a hazád.

Néhol kövek emelkedtek magasba, mondják,

ott feltépték a gránitlapot, amott csorba lett egy épület sarka,
de annyi év után kíséző nélkül tán nem is értenéd.

Róla, aki most ércben áll a téren, valld be, keveset tudsz:

"Kezed páncélon összetéve", "míg leomlik Jerikó fala",

"tovább - tovább -". A világ talán legjobb verssorai.

Szabadkőműves, tűzér. Arca naptól cserzett, sántít.

Labguva, Osztrolenka, Wola, Temesvár.

Valahogy több a vesztes csata, mint a győztes.

Áttér az iszlámra, s Aleppóban váltóláz a vég.

Sehol egy lélek. Helyezd el a szegfűt: boruljon le lábaihoz

a világ, mint mikor a csillag önnön méhe vonzásának enged.

A kontinens a völgytorokba roskad, a völgy a városi kása-ködbe,

a köd a térre, a tér teljes súlyával a szoborra.

Mindennek középpontja - a szegfű. Tömör, neutron-lüktetésű.

Két órával később, ahogy arra sétálsz,

még mindig ott fekszik a talapzaton. Úgy rémlik legalábbis.

Mihaszna gesztus. Vártál rá harminc évet.

Országot cseréltél, sorsot, barátokat - de amit akartál, meglett.

Ők, akik e téren összegyűltek (nem mind tért haza)

száz évet vártak. Még többet: száznyolcat. Hiába na;

alföldek, sztyeppék, ködök már csak ehhez szoktak - várnak.

(Fordította: Bojtár Endre)

Thomas Venclova (1937): litván költő, irodalomtörténész. 1975-ben megfosztották szovjet állampolgárságától. Az USA-ban él. 1986. november 7-én Bécsből rövid látogatásra Budapesten járt. Az idézet Cyprian K. Norwid "Gyászrapszódia Bem emlékére" c. verséből való.